

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

позитивні емоції, дотримання принципу “право на помилку”, правильно регульований рівень вимог, що пред’являються до дитини, який повинен перевершувати наявний рівень здібностей, але не виходити із “зони найближчого розвитку”, порівняння нових успіхів дитини з її минулими успіхами, а не з успіхами інших дітей, облік результатів індивідуальної творчої діяльності, створення у дитини високої самооцінки, “смаку успіху”, впевненості у своїх силах.

Усвідомлення свого внутрішнього потенціалу – це знання і розуміння сильних і слабких сторін своєї особистості, гуманна віра в себе і в дітей, реальна оцінка своїх якостей, можливостей і вчинків. Від усвідомлення свого внутрішнього потенціалу залежить можливість розкриття творчих здібностей у педагогічній діяльності.

Для інтенсифікації компенсаторної діяльності дітей необхідно інший якісно новий зміст освіти, використання інноваційних педагогічних технологій, формування лідерства, вміння

спілкуватися, сприяння в майбутньому соціальної реалізації творчої особистості.

1. Вовчик-Блакитна О.О. *Дитина в контексті сучасних соціокультурних тенденцій виховання* / О.О. Вовчик-Блакитна // *Практична психологія та соціальна робота*. – 2008. – № 9. – С. 2 – 5.

2. Заброцький М.М. *Екопсихологічні аспекти праці вчителя* / М.М. Заброцький // *Еколого-психологічні чинники сучасного способу життя: колективна монографія* / за наук. ред. Ю.М. Швалба. – К.: Педагогічна думка, 2008. – С. 165.

3. Забродський М.М. *Комунікативна компетентність вчителя: екопсихологічний вимір* / М.М. Забродський // *Практична психологія та соціальна робота*. – 2009. – № 6. – С. 4.

4. Селевко Г.К. *Современные образовательные технологии. Учебное пособие*. – М.: Народное образование, 1998. – С. 74.

5. Репнова Т.П. *Формування психологічної культури дітей засобами уроку психології* / Т.П. Репнова // *Психолог*. – К.: Шкільний світ, 2009. – № 37. – С. 4.

6. Ягупов В.В. *Педагогіка: Навч. посібник* / В.В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2012

УДК 378.011.3 – 057.175:902

Віталій Литвин, здобувач відділу природничо-математичних дисциплін

*Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти
НАПН України*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Визначені та конкретизовані педагогічні умови формування професійної інформаційної культури майбутніх архітекторів в освітньому процесі вищої школи.

Ключові слова: архітектурна освіта, інформаційно-комунікаційні технології, інформатизація вищої освіти, інформаційна культура.

Літ. 8.

Постановка проблеми. XXI ст. характеризується невпинним впровадженням засобів і методів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що бурхливо розвиваються, в усі сфери професійної діяльності. Для успішної адаптації майбутніх фахівців до життя в сучасних умовах їм необхідна інформаційна підготовка та вміння використовувати ІКТ з професійною метою. Така підготовка стає необхідною для всіх галузей діяльності, в тому числі й тих, що слабо формалізуються – мистецтво, архітектура та дизайн.

З розвитком сучасних технологій у науковому обігу з’явилося поняття “інформаційна культура”, пов’язане з функціонуванням інформації в суспільстві та формуванням інформаційних якостей особистості. Зростання ролі інформаційної культури визначається: постійним зростанням

обсягів наукової та професійної інформації; інтенсивним розвитком інноваційних процесів у всіх сферах професійної діяльності; потребою всебічного захисту цінної професійно значущої інформації; новими вимогами суспільства та виробництва до фахівців, здатних до постійного пошуку професійно орієнтованої інформації для самовдосконалення і підвищення кваліфікації тощо [5, 58].

Вітчизняні ВНЗ, котрі здійснюють підготовку майбутніх архітекторів, не забезпечені державними освітніми стандартами та новими навчальними програмами фундаментальних й професійно орієнтованих дисциплін, що відповідали б вимогам інформаційного суспільства. Аналіз наукових досліджень, опитування випускників, практикуючих архітекторів показали, що традиційна структура викладання навчальних

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

дисциплін гальмує професійну підготовку майбутніх фахівців, які отримують недостатні навички роботи з ІКТ. Невідповідність між рівнем інформаційної культури фахівців і вимогами роботодавців негативно впливає на їхню конкурентоспроможність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми використання ІКТ в навчанні присвячені праці низки науковців, зокрема: питання інформатизації освіти (В.Ю. Биков, Б.С. Гершунський, О.М. Довгялло, М.І. Жалдак, Ю.І. Машбиць, М.Л. Смульсон, І.В. Роберт); розроблення комп'ютерної технології навчання (Ю.К. Бабанський, В.С. Ледньов, Г.К. Селевко, Н.Ф. Тализіна та ін.); вивчення ІКТ у професійній підготовці (Р.С. Гуревич, В.М. Кухаренко, Н.В. Морзе, В.В. Олійник, Е.С. Полат, П.В. Стефаненко), застосування ІКТ у навчальному процесі (Н.В. Апагова, Г.П. Блуднов, І.Є. Булах, А.Ф. Верлань, М.Ю. Кадемія, Г.О. Козлакова, Б.Ф. Ломов, Е.М. Разінкіна, А.В. Соловов, О.К. Тихоміров та ін.). Проблеми підвищення інформаційної культури фахівців розглянуті в працях С.Я. Батишева, В.Ю. Бикова, І.М. Богданової, М.І. Жалдака, І.А. Зязюна, Р.С. Гуревича, Т.І. Коваль, А.М. Коломієць, С.О. Сисоевої, О.В. Співаковського, Л.П. Суценко, Е.С. Полат, І.В. Роберт та ін.

У контексті нашого дослідження важливі розробки в галузі теорії архітектури: творчого процесу проектування, архітектурного формоутворення, теорії композиції, віртуального моделювання тощо. Теоретики архітектури наголошують на ідеї нелінійності, яка істотно розширює межі сучасної архітектури та містобудування. Дослідження процесу творчості як результату нелінійності мислення та діяльності архітекторів спонукають звернутися до робіт, що розглядають феномен свідомості з точки зору естетики, психології, синергетики, феноменології та математичного моделювання.

Аналіз теорії та практики інноваційного підходу до застосування ІКТ у вищій архітектурній освіті дає підстави зробити висновок, що вона розкрита частково і вимагає подальшого дослідження. Передусім це стосується особливостей методичного та організаційного забезпечення інформатизації навчання з урахуванням вимог до інформаційної культури фахівця архітектурного профілю

Метою нашої статті є теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування інформаційної культури майбутніх фахівців-архітекторів для підвищення якості сучасної архітектурної освіти.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з філософського, культурологічного та діяльнісно-

інформаційного підходів, інформаційну культуру розуміють як гармонію внутрішнього інформаційно-світоглядного компонента із зовнішнім інформаційно-креативним, інформаційно-енергетичним середовищем. Більшість науковців одноставно стосовно того, що інформаційна культура пов'язана із соціальною природою людини. Вона включає знання тих наук, що сприяють її розвитку й пристосуванню до конкретного виду діяльності (кібернетика, інформатика, теорія інформації тощо).

Влучним є таке визначення: "Інформаційна культура – частина загальної культури, що визначає якісну характеристику життєдіяльності людини в інформаційному середовищі; знання, вміння і навички використання комп'ютерних технологій, технічних засобів і методів для одержання, обробки і передавання інформації, які характеризуються рівнем інформаційної і комп'ютерної грамотності; здатність творчого підходу до сприйняття і переробки інформації; сталі моральні, етичні і психологічні позиції під час використання та оцінювання інформації, що стосується окремих особистостей і суспільства в цілому" [8, 103]. Н.Г. Джинчарадзе зазначає, що інформаційна культура особистості містить "багатоаспектні, взаємопов'язані елементи – інформаційний потенціал, інформаційний світогляд, інформаційний менталітет, інформаційно-орієнтаційну діяльність, мікро- та макроемоделі, інформопотребу та інші" [1]. Цілі, завдання, зміст та ефективність освітньої діяльності щодо формування інформаційної культури характеризують [3, 49]:

- інформаційна (комп'ютерна) грамотність;
- інформаційна компетентність;
- інформаційний ціннісно-змістовний компонент;
- інформаційна рефлексія;
- інформаційна культуротворчість.

На наш погляд, підвищення ролі інформаційної культури фахівців-архітекторів пов'язане з актуалізацією компонентів ІКТ у професійній діяльності. При цьому їхня інформаційна підготовка у ВНЗ ґрунтується на фундаментальних засадах інформатики (теорії інформації, інформаційного моделювання тощо) і спрямовується на формування у студентів інформатичної компоненти світогляду, інформатичного підходу до аналізу явищ, фактів, процесів сучасної архітектурно-будівельної галузі. Модель інформаційної культури архітектора є системою його соціально-психологічних, навчально-виховних і виробничих характеристик, в якій інтегровані ціннісне ставлення до архітектурної діяльності, професійні знання, теоретичні та практичні вміння і соціально-значущі якості особистості [4, 8].

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Сучасне розуміння архітектурної освіти актуалізує низку проблем, найважливіша з яких – виховання майбутнього архітектора як компетентного фахівця, що відповідає духовно-змістовним і матеріальним запитам інформаційного суспільства. Докорінні зміни в архітектурі зумовлені інтелектуалізацією всіх сфер діяльності та відтворення сучасного суспільства. Ця тенденція зумовлює, зокрема, суперечності між інтелектуалізацією професійної свідомості архітекторів і традиційними художньо-ремісничими формами архітектурної практики. Саме на вирішення цієї суперечності має спрямовуватися інформаційна підготовка архітекторів у ВНЗ. Її концепція повинна враховувати умови професійної діяльності, що радикально змінилися, а також чинники, які стосуються: змісту навчання (сформувався нова парадигма формоутворення); процесуальної структури (відбулася радикальна зміна норм і засобів проектувальної діяльності); способів розвитку професійної свідомості студентів (впровадження сучасних методів особистісно орієнтованого розвивального навчання). Поєднання цих компонентів забезпечить формування інформаційно-професійної культури просторово-наочного формоутворення, яка є основою для досконалого опанування засобами архітектурного проектування [6].

Сучасна освіта подекуди не встигає за швидкими змінами виробничих технологій, і тоді традиційна структура викладання навчальних дисциплін гальмує професійну підготовку майбутніх фахівців. Наприклад, дослідження суті проектної діяльності свідчить про невідповідність практики інженерного проектування, що здійснюється у процесі навчання студентів-архітекторів традиційними методами. Лише комплексний підхід до професійної та інформаційної підготовки дозволяє розглянути навчальний процес як систему взаємопов'язаних елементів, забезпечити інтеграцію знань, умінь і навичок студентів у єдине професійне поле, що сприяє формуванню в них цілісного уявлення про майбутню спеціальність.

Водночас, однією з цілей профільного курсу інформатики для архітектурно-художніх спеціальностей ("Основи комп'ютерного моделювання архітектурних об'єктів") є забезпечення міцних теоретичних знань в галузі комп'ютерної графіки і на цій основі – вмінь і навичок використання комп'ютерної графіки як в навчальній, так і в подальшій професійній діяльності, зокрема, при створенні інформаційної моделі архітектурного об'єкту (тривимірної форми технічної конструкції майбутньої споруди з можливістю модифікації їх

поверхонь, накладення текстур і фактур та досконалої візуалізації). Створення об'ємно-просторової комп'ютерної моделі з використанням засобів ІТ є пріоритетним у підготовці студентів архітектурного профілю [2, 4].

Сучасні системи комп'ютерної графіки дозволяють легко маніпулювати створеним об'єктом, видозмінювати його. Вони містять можливості використання при роботі будь-яких матеріалів, використання широкого діапазону кольорів, моделювання різних сцен і ситуацій, в яких може виявитися об'єкт проектування: від створення тривимірної моделі, аксонометричної проекції, перспективи створеної моделі до моделювання фізичних дій на складну конструкцію. Упровадження цих технологій допомагає урізноманітнити навчальний процес, підвищує якість і розширює доступність освіти в сучасних умовах. Використання графічних редакторів у процесі навчання виводить студентів на якісно новий професійний рівень, сприяє їх позитивній мотивації до виконання роботи, використання комп'ютера і, відповідно, до самовираження. Отже, використання ІКТ забезпечує інтенсифікацію й актуалізацію навчально-виховного процесу.

Проте дослідження практики діяльності вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку архітекторів свідчить про відсутність єдиних теоретичних підходів і значні відмінності у практиці викладання ІКТ. В одних закладах вважають за необхідне включення новітніх технологій у структуру професійно орієнтованих дисциплін. В інших – намагаються розбивати курс на частини і закріплювати матеріал шляхом професійно спрямованих практичних робіт з використанням графічних пакетів, відповідно до навчальних завдань. Треті ВНЗ поєднують навчання комп'ютерній графіці з можливостями мультимедіа та розробляють завдання у співпраці з архітектурними фірмами.

Світовий і вітчизняний досвід свідчить про те, що процес інформатизації в архітектурній діяльності розвивається за двома напрямками: *технологічний супровід проектування*, що, безперечно, істотно інтенсифікує і змінює його процесуальний зміст; *створення віртуальних середовищ проектування*, які не лише активізують творчий потенціал фахівця, а й формують нову структуру професійної культури сучасного архітектора. Українська вища архітектурна освіта йде переважно за першим напрямом, спонтанно впроваджуючи інформаційні технології шляхом вивчення пакетів спеціальних прикладних програм – систем автоматизованого

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

проектування (AutoCAD Architecture, ArchiCAD). Це задовольняє запит ринку на фахівців, які володіють навичками, необхідними для оформлення проектної документації в електронному вигляді, проте не служить ні розвиткові професійної майстерності майбутніх архітекторів, ні мистецької складової архітектурної професії [7, 2].

Вважаємо, що педагогічними умовами формування інформаційної культури майбутніх фахівців-архітекторів є:

1. *Структурування змісту неперервної інформаційної підготовки*, в основу якого будуть покладені функціональні обов'язки та враховуватимуться особливості професійної діяльності в інформаційному суспільстві (можливості комп'ютеризації виробничих процесів; оперативне та своєчасне виконання інформаційних процедур; обмін інформацією за допомогою комп'ютерних телекомунікацій тощо).

2. *Комплексне застосування інформаційно-комунікаційних технологій* (програмні педагогічні засоби, об'єктно-орієнтовні програмні системи, віртуальне навчальне середовище тощо), що передбачає раціональне використання інноваційних методів і форми навчання, модифікацію й адаптацію традиційних навчальних технологій до вимог єдиного інформаційного освітнього простору.

3. *Формування інформаційної культури студентів-архітекторів системно спрямовуватиметься на проектну діяльність*.

4. *Системна підготовка науково-педагогічних працівників архітектурного профілю до формування інформаційної культури студентів*.

Реалізація запропонованих умов забезпечить підвищення готовності студентів до професійної інформаційної діяльності, зростання професійної компетентності випускників. При цьому стає можливим: інтенсифікація й актуалізація навчально-виховного процесу; використання креативних можливостей ІКТ з метою розвитку композиційного мислення студентів-архітекторів відповідно до сучасних архітектурних концепцій; застосування проблемного та проектного навчання, підвищення самостійності, організації пошукової та експериментальної діяльності студентів, що підсилює цілеспрямоване формування інтелектуальних творчих (варіативності, гіпотетичності та імпровізації) та емоційно-вольових здібностей. Зокрема, комп'ютерне моделювання, направлене на вивчення процесу формування в інтерактивному режимі, сприяє стимуляції креативного мислення і виробленню професійної компетентності архітектора.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Формування необхідної інформаційної культури майбутнього фахівця-архітектора можна забезпечити за умов оновлення змісту освіти з урахуванням нового змісту діяльності кваліфікованого спеціаліста в інформаційному просторі; застосування інформаційних технологій у ВНЗ, що сприяють розвитку ІКТ-компетенцій; виховання у студентів мотивації до опанування новими технологіями, постійної самостійної роботи, самоосвіти та самовдосконалення. Одним з найперспективніших шляхів формування інформаційної культури майбутніх фахівців-архітекторів є застосування наскрізного курсового і дипломного проектування, яке інтегрує методологію архітектури із сучасними педагогічними технологіями та методами управління навчальним процесом.

До подальших досліджень архітектурної освіти у цьому контексті доцільно віднести, передусім, обґрунтування системи інформатизації підготовки архітекторів у ВНЗ, а також удосконалення методики вивчення інформаційного моделювання архітектурних об'єктів та розроблення технології формування інформаційної культури майбутніх архітекторів засобами проектної діяльності.

1. Джинчарадзе Н.Г. *Інформаційна культура особи: формування та тенденції розвитку (соціально-філософський аналіз): дис... д-ра філос. наук: 09.00.03 / Наталія Гаврилівна Джинчарадзе.* – К., 1997. – 452 с.

2. Евдокимова Н.А. *Совершенствование методических подходов к формированию умений и навыков информационного моделирования органических объектов (на примере раздела курса информатики для архитектурно-художественных специальностей): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Евдокимова Наталья Анатольевна.* – М., 2005. – 198 с.

3. Каракозов С.Д. *Информационная культура в контексте общей теории культуры личности / С.Д. Каракозов // Педагогическая информатика.* – 2000. – №2. – С. 41 – 55.

4. Качуровская Н.М. *Формирование профессиональной культуры будущих специалистов-архитекторов в образовательном процессе вуза: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Качуровская Наталья Михайловна.* – Курск, 2005. – 183 с.

5. Литвин А.В. *Развиток інформаційної культури майбутнього фахівця / А.В. Литвин // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – Вип. 17 / [редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін.].* – К.; Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. – С. 55 – 60.

ВИМОГИ ДО МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ

6. Мелодинский Д.Л. *Архитектурная пропедевтика: история, теория, практика* / Д.Л. Мелодинский. – Изд. 2-е, испр. и доп. – М.: URSS: ЛИБРОКОМ, 2011. – 400 с. ил.

7. Рочегова Н.А. *Компьютерное моделирование в процессе формирования основ архитектурной композиции (начальная стадия высшего профессионального архитектурного образования): автореф. дис. на соискание учёной степени канд.*

архитектуры: спец. 05.23.20 “Теория и история архитектуры, реставрация и реконструкция” / Н.А. Рочегова. – М., 2010. – 20 с.

8. Шеховцова В.И. *Актуальность проблемы формирования информационной культуры у младших специалистов* / В.И. Шеховцова // *Проблемы инженерно-педагогической освіти: зб. наук. пр.* – Харків: Українська інженерно-педагогічна академія, 2006. – Вип. 12. – С. 102 – 109.

Стаття надійшла до редакції 26.04.2012

УДК 378:338.431

Світлана Вігер, аспірант Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ

ВИМОГИ ДО МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ

У статті висвітлено вимоги до сучасного фахівця економічного профілю підготовки для аграрної сфери. Визначено цілі професійної підготовки майбутніх фахівців економічного профілю з урахуванням вимог сьогодення. **Ключові слова:** вимоги до фахівців, економічна підготовка, якість професійної підготовки, якість вищої освіти.

Лит. 15.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства, виходження вітчизняної освіти в європейський простір, забезпечення належного рівня економічної підготовки набуває особливої актуальності. Зокрема, соціально-економічні зміни, що відбуваються в країні, вимагають вдосконалення підготовки кадрів і для сільського господарства. Ринок праці в сучасних обставинах вимагає підйому якості професійної підготовки випускників економічного профілю для агропромислового сектору економіки на рівень, який відповідає масштабу існуючих проблем.

Проте, аналіз стану процесу економічної підготовки спеціалістів вищої школи розкриває ряд суперечностей між станом економіки держави та сформованим типом економічного мислення студентів, між цілями економічної підготовки у нових економічних умовах та технологіями підготовки; між положеннями нормативних документів, в тому числі – ОКХ та змістом навчальних планів тощо. Постає необхідність системного аналізу проблеми забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців.

Плануючи заходи підвищення якості підготовки, слід передусім визначитися з вимогами, що висуваються до фахівців відповідно до обраної кваліфікації та факторами впливу на їх підготовку, і на основі цих досліджень сформулювати критерії оцінки результатів

навчання у момент його завершення та оцінки ефективності подальшої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення й аналіз вітчизняної педагогічної думки свідчить про те, що вона завжди була спрямована на економічну підготовку молоді. На сьогодні чимало праць наукового і прикладного характеру спрямовані на дослідження педагогічних проблем економічної освіти та забезпечення її належної якості. До них слід віднести роботи: В.М. Мадзігона, М.В. Вачевського, Н.М. Примаченко [6], В.Ю. Стрельнікова [13], В.В. Кулішова [8], Т.Б. Поясок [11], І.В. Демури [4], Н.Ф. Шевченко, О.В. Федосєєвої [15], Т.В. Шахматової [14], у сфері сучасної аграрної освіти: В.Т. Лозовецької [9] П.Г. Лузана [10], В.І. Свистун [12] та інших авторів.

Мета статті. Розглянути та проаналізувати вимоги до професійних якостей фахівців економічного профілю в процесі їхньої підготовки у вищих аграрних навчальних закладах відповідно до сучасних умов ринкових відносин господарювання; узагальнити фактори, що впливають на належну економічну підготовку майбутніх фахівців.

Основні результати дослідження. Найбільш розповсюдженими спеціальностями на сьогодні є спеціальності економічного профілю, проте оволодіння ними проходить не завжди успішно. Існуюча практика підготовки фахівців економічних спеціальностей призводить до парадоксальної